

Jan Joling

Komkommercrisis

Het begrip komkommertijd heeft de afgelopen periode een geheel nieuwe invulling gekregen. Ik doel dan op de opmerkelijke gang van zaken rondom de EHEC- bacterie en dan met name op de wijze waarop is gecommuniceerd over de oorzaak (de bron) van de besmetting. De Duitse autoriteiten blijken eind mei de uitbraak van de besmetting volledig verkeerd te hebben beoordeeld: te vroeg en ongefundeerd, dat wil zeggen zonder een deugdelijke grondslag, werd de oorzaak neergelegd bij Spaanse komkommers. Een paar dagen later werd dit bericht ingetrokken, maar toen was het kwaad al geschied. De producenten en handelaren in Duitsland en Spanje werden in verbijstering achtergelaten. En het werd al snel een Europese kwestie waarbij de markt voor groenten geheel van slag raakte. Tuinders in Duitsland ploegden hun waardeloos geworden oogsten onder, Oostenrijkse autoriteiten lieten in supermarkten de Spaanse groenten uit de handel halen, Italiaanse carabinieri speurden naar verdachte partijen uit Spanje en ga zo maar door. Dat alles zonder – op dat moment – enig concreet bewijs voor de oorzaak. Natuurlijk was er alle reden voor alarm toen al snel duidelijk was dat het om een serieuze, grensoverschrijdende kwestie ging met tientallen doden en honderden zieken tot gevolg. Het is opmerkelijk wat voor olievlekwerking er ontstaat rondom zo'n kwestie en welke bijzondere invloed uitgaat van de (sociaal) media. Er was geen houden meer aan, ja, zelfs tomaten verloren hun onschuld en verdwenen uit de supermarkt. Je zou kunnen zeggen dat een probleem van de volksgezondheid is uitgemond in een handelsgeschil. De belangen van met name Spaanse ondernemers moeten worden verdedigd tegenover de onzorgvuldige Duitse autoriteiten. Maar ook de Nederlandse tuinbouw verkeert in crisis. De vraag in Duitsland naar Nederlandse komkommers, tomaten en ook sla is geheel weggefallen. Rusland blokkeerde de import. Het is nog te vroeg om de precieze schade te becijferen, maar geschat wordt dat er sprake zou zijn van omzetsderving die kan oplopen tot 50 miljoen euro per week, aldus de tuinbouw- en belangenorganisatie LTO. Om de financiële belangen in de Nederland te schetsen: bijvoorbeeld de Rabobank heeft ruim 1.100 telers van tomaten, paprika's en komkommers als klant. Er staat voor een totaalbedrag van 5 miljard euro aan leningen uit

bij hen. Over het verwachte aantal faillissementen durft de bank nog geen uitspraak te doen.

Tijd voor een schadeplan. De EU-ministers kwamen afgelopen week in crisisberaad bijeen en hebben besloten tot het instellen van een compensatiefonds. Die vergoeding is dan gebaseerd op de gemiddelde verkoopprijs over de afgelopen drie jaar. Dat is een soort van abstract schade berekenen, wat in dit geval zorgt voor een snelle afwikkeling. Anders gezegd, de eisen die aan het bewijs van de – werkelijk per bedrijf geleden – schade worden gesteld zijn beperkt. Een zekere mildheid past hier.

Is nu al die kritiek op de autoriteiten terecht of gaat het hier om een unieke, bijzondere kwestie? De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat de crisisbeheersing in Duitsland terecht zwaar bekritiseerd is. Het is op zijn zachtst gezegd een ongelukkige en weinig professionele gang van zaken als verschillende gezondheidsministers van Duitse deelstaten met onderzoeksresultaten naar buiten komen zonder deze te communiceren met een crisisteam op nationaal niveau. De verdediging is dat men zo voorzichtig mogelijk heeft willen handelen, gelet op het agressieve karakter van de bacterie.

Na een crisis komt er altijd een onderzoek. Dat is in het verleden ook het geval geweest bij eerdere EHEC-besmettingen. Zo was er in 1996 in Japan een uitbraak met 11.000 zieken. Verdacht werden toen radijsjes, maar harde bewijzen waren er niet. Bij eerdere uitbraken werd slechts 1 op de 4 keer de oorzaak gevonden, dus naar mijn mening hadden de autoriteiten voor het opsporen van een oorzaak meer zorgvuldigheid aan de dag moeten leggen.

Het is verbazingwekkend dat een dergelijke besmetting zulke grote gevolgen kan hebben voor een sector, maar bovendien ook effect heeft op andere zaken, zoals de waarde van de tuinbouw business, bijvoorbeeld waar het gaat om de inschatting van risico's en de beoordeling van de inbaarheid van aan tuinders verstrekte financieringen. Komkommertijd zal als begrip nooit meer dezelfde lading kennen als voorheen. De rust en ontspanning van voorheen hebben plaatsgemaakt voor onduidelijkheid, onterechte (?) beschuldigingen en imagoschade. Wat op termijn hiervan overblijft, zal de tijd leren. **An**

Jan Joling RA, partner bij NautaDutilh.